

ПРАВОВА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА БЕЗПЕКИ ОСОБИСТОСТІ В СУСПІЛЬСТВІ

О.Г. Корзун

Метою доповіді є встановлення впливу правової освіти на рівень безпеки особистості в суспільстві.

Перш за все, доречно було б визначитися з тлумаченням поняття «безпека особистості».

Дослідник Запорожець Т.В. в своїй статті «Безпека особистості в умовах глобалізації: проблеми та шляхи вирішення», визначає «безпеку особистості як стан захищеності її (особистості) життєво-важливих інтересів у всіх сферах життєдіяльності». Автор вважає безпеку особистості головним об'єктом національної безпеки. При цьому безпека особистості розглядається дослідником як певна система взаємодій між людиною, суспільством і державою.

У доповіді «Програми ООН з розвитку» 1994 р. було визначено наступні складові безпеки особи: економічна безпека як гарантування матеріальних умов розвитку особи, продовольча безпека, медична безпека, екологічна безпека, безпека людини (захист від таких загроз, як тортури, війни, кримінальні загрози, поширення наркотиків тощо), безпека співтовариств (збереження традиційних культур та етнічних груп), політична безпека через збереження та гарантування політичних прав і відсутність політичного гноблення.

Представники правової науки (В. Колеснік, В. Кудрявцев, В. Чиркін) розглядають питання безпеки особистості через систему конституційних прав і свобод.

Окрема увага в дослідженнях приділяється питанню забезпечення безпеки особистості. Так популярною є точка зору, що безпека особистості перш за все повинна забезпечуватися державою. Прихильники ж ліберальної теорії безпеки (наприклад, О Боднар) вважають, що безпека особи окрім держави і суспільства повинна забезпечуватися самою особою через активну життєву позицію.

Розглядаючи обидва підходи щодо забезпечення безпеки особистості, особливу увагу слід приділити питанню формування правової свідомості громадян. А саме підвищенню рівня правової культури суспільства. Мова йде про формування навичок правомірної поведінки кожного громадянина, дотримання вимог законодавства, застосування законодавства з метою забезпечення прав та свобод громадян тощо. Перш за все це може бути забезпечено шляхом удосконалення правової освіти населення.

Слід зазначити, що питання правової освіти, а саме її вплив на рівень забезпечення безпеки особистості, не було об'єктом комплексного вивчення зарубіжних та українських дослідників.

Так, Іваній О.І. в статті «Правова освіта як засіб формування громадянського суспільства» акцентує увагу на недостатньому ступені розробки теми правової освіти. Автор зауважує, що науковцями було розглянуто лише окремі аспекти проблеми правової освіти. Наприклад, В. Андрейцевим, Г. Мурашиним розглянуто стан правової освіти в Україні, Б. Андрусишиним – питання підготовки фахівців правознавства тощо.

Аналізуючи стан розвитку правової освіти в Україні, О.І. Іваній висловлює думку, що головною метою розвитку правової освіти повинно бути формування громадянського суспільства та побудова демократичної, правової, соціальної держави. Поняття громадянського суспільства на сьогодні є одним з ключових понять в розумінні взаємовідносин особистості, суспільства і держави взагалі й питання забезпечення безпеки особистості зокрема.

Оскільки поняття безпеки особистості передбачає не лише фізичний захист людини, але й здатність особистості до самореалізації в межах громадських організацій, суспільства, держави, міжнародного співтовариства тощо, то формування правової держави можна розглядати як фактор підвищення рівня безпеки особистості в суспільстві.

Таким чином, формування правової свідомості та правової освіти громадян є невід'ємною умовою підвищення рівня безпеки особистості в суспільстві та державі. Завданнями першочергової ваги є формування у громадян поваги до правової національної культури.

ЩОДО ЗМІСТУ ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ ДО ОСВІТИ

А.О. Коряченко

В умовах розбудови правової держави та євроінтеграції надзвичайно важливим є визнання юридичною доктриною та суспільством значимості реального втілення права на освіту, а також необхідність закріплення та захисту такого права на законодавчому рівні. Забезпечення рівного доступу до освіти як гарантія рівності прав людини на сучасному етапі виступає однією з найактуальніших проблем у сфері освіти.

Принцип рівності можна визначити як універсальну, обов'язкову, об'єктивно обумовлену керівну ідею нормативно-регулятивного характеру, яка передбачає однакове поводження в однакових випадках, однаковий обсяг прав та об'єктивне ставлення, рівність перед законом, заборону дискримінації, відсутність субординації, неузаконених привілеїв та обмежень і розповсюджує свою дію на права, свободи та обов'язки усіх учасників правовідносин.

Принцип рівного доступу до освіти досліджувався багатьма науковцями, серед яких Т.О. Лукіна, М.В. Гриценко, Є.Р. Бодунов, Р.В. Шаповал, проте таке дослідження проводилось частково, на підставі окремих ознак або окремих рівнів освіти. Так, відсутність комплексної, відповідної сьогоденним реаліям характеристики змісту принципу рівного доступу до освіти як у наукових доробках, так і нормативно-правових актах, обумовлює актуальність дослідження.

Важливість принципу рівного доступу до освіти визнається повсюдно. Однак при визначенні змістовної наповненості даного принципу проявляються принципові розбіжності.

Принцип рівного доступу до освіти є одним з основних принципів, що забезпечують гідне життя людини і, відповідно, знайшов закріплення у багатьох міжнародних нормативно-правових актах та реалізований у національних нормативно-правових актах. При цьому, юридичний зміст даного принципу відрізняється у підходах нормотворців.

Загальна Декларація прав людини у ст. 26 проголошує, кожна людина має право на освіту. Крім того, дана Декларація передбачає, що освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими і релігійними групами.

У ст. 13 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права також визнається право кожної людини на освіту.

Проте, вищезазначені акти не конкретизують зміст такого права.

Найбільш повне визначення надане у Конвенції про боротьбу з дискримінацією у галузі освіти (далі – Конвенція), прийнятій у 1960 р., де вираз «дискримінація» охоплює будь-яке розрізнення, виняток, обмеження або перевагу за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, економічного становища